

Översvämning och ras, Sysseleback 1997

Stora nederbörds mängder föll i början av maj 1997 över norra Värmland. Marken var fortfarande tjälad och avrinningen fick ett mycket snabbt förlopp med omfattande ras- och översvämningssproblem till följd. Värst dabbades samhället Sysseleback, där 800 människor isolerades när riksväg 62 förstördes både söder och norr om orten.

Information

Olyckstyp	Ras
Ortsnamn	Sysseleback
Tid	1997-05-06 - 1997-05-10
Platsbeskrivning	Jordmassan i slutningen där det uppmärksamma raset i Sysseleback inträffade utgjordes i huvudsak av en siltig- sandig morän med svag sammanhållande förmåga vid höga markvattenhalter. Lutningen i skredområdet är som mest 30 grader och avtar ca 150 m ovanför dalbotten till mellan 10 och 15 grader.

Orsak

Den 5 maj rörde sig ett lågtryck från norra Irland in över den svenska Västkusten och drog vidare norrut över Götaland och Svealand. När det tillhörande nederbördsområdet passerade nordvästra Svealand bromsades det upp vilket medförde ihållande regn och snöfall i de topografiskt högre lägen. Den 6-7 maj rörde sig nya nederbördsområden norrut längs frontzonen mellan varm luft över Östeuropa och relativt kylig luft över Västeuropa. Den 9-10 kom det nytt regn i samband med ett lågtryck som rörde sig norrut över Östersjön.

Då marken fortfarande var tjälad i större delen av norra Värmland, blev det ytliga avrinningsförloppet mycket stort på kort tid. Flöden och vattennivåer i små och medelstora vattendrag ökade kraftigt. Arealen av kalhuggen skog var omfattande i området, vilket i stor utsträckning bidrog till att öka avrinningshastigheten. Samma påverkan hade det faktum att vegetationsperioden ännu inte kommit igång.

Förebyggande arbete och förberedande åtgärder

SMHI varnade för mycket höga flöden i små och medelstora vattendrag i Värmland, västra Dalarna och delar av Örebro län.

Händelseförlopp

SMHI:s mätstation i Tåsån vis Sysseleback fick 182 mm nederbörd från 4 till 12 maj, varav 120 mm föll den 6:e. Normalnederbörden för hela maj är 50 mm. Norsälven, Klarälven och Västerdalsälven fick snabbt ovanligt höga flödesnivåer. Ungefär samtidigt (den 8 maj) som vattenmassorna skar av riksväg 62 skedde de första jordrörelserna i anslutning till en bostadsfastighet i samhället. En moränmassa med en areal av ca 450 m² och ett djup av 1 m släppte i slutningen. I början av rörelsen var sannolikt moränmassan sammanhängande. På grund av hög vattenhalt i moränen blev jordmassan under rörelsen ned mot släntfot helt flytande. Från släntfot flöt skredmassorna horisontellt 30–35 m ut över Riksväg 62 och spärrade denna helt. Ett större antal block (0,5–1 kubikmeter) i moränen följde med flytrörelsen ca 25 m. Massorna krossade källarfönstren och fyllde källaren i ett bostadshus till hälften med flytjord. Ca 50 m ovanför skredområdet korsas kalhygget av en traktorgväg. En bäck som normalt hade sin fåra i södra delen av den kalhuggna slutningen hade svämmat över och en del av vattnet leddes via den korsande körvägen ut på kalhygget och vidare ner över slutningen. Påspädningen av detta vatten var sannolikt orsaken till utlösningen av skredet.

Det förekom även mindre ras och översvämningar på flera andra ställen i norra Värmland. Drygt hundra man från vägverket, räddningstjänst och försvarsmakten arbetade med akuta åtgärder. I Karlstad stod en helikopter med läkarteam i beredskap.

Skador/samhällspåverkan

- Människoliv: 0
- Hälsa: 0
- Evakuerade: Uppgift saknas
- Isolerade: Uppgift saknas
- Miljöskador: Uppgift saknas
- Bebyggelse: Ja
- Näringsverksamhet: Uppgift saknas
- Kostnadsuppgifter: Uppgift saknas

Ett 50-tal hus fick vattenskadorna och tre hus skadades av ras, varav ett senare revs. Ett antal sommarstugor utmed de värmländska vattendragen översvämmades. I samhället Sysseleback evakuerades 5 fastigheter pga av rasrisken. Sammanlagt var 900 hushåll utan telefon. Natten till 9 maj var Sysseleback med 800 invånarna helt isolerad, då riksväg 62 söder om samhället var blockerad av rasmassorna och norr om orten avskuren pga. erosion.

Förutom riksväg 62 som var blockerad av rasmassorna och riksväg 45 som översvämmades var ett 15-tals mindre vägar (950, 956, 958, 960, 904, 915, 931, 697, 887, 902) avstängda pga ras, underminering av erosion eller översvämning, men inga personer var isolerade, då det fanns alternativa färdvägar. Trafiken på riksväg 62 vid rasplatsen i Sysseleback leddes i ett senare skede på kommunal förbifart genom samhället.

Skadorna på vägnätet uppgick till 30 MSEK, varav 3 MSEK gick till reparationer av enskilda vägar.

Myndigheters erfarenhetsåterföring/lärdomar av händelsen

Räddningstjänsten i Sysseleback påpekar hur viktigt det är under påfrestande situationer att inte glömma att äta, dricka och vila.

Dåvarande försvarsminister Björn von Sydow som besökte området konstaterade att det decentraliserade svenska systemet fungerar bra när det gäller civila kriser av den inträffade typens storlek.

Källor

SGI, Moränskredet i Sysseleback

Vägverket, Ökade vattenflöden – behov av åtgärder inom väghållningen, 2001

Artiklar ur Värmlands Folkblad, Göteborgs Posten och Svenska Dagblad Informationen om händelsen uppdaterad: 2007-12-18